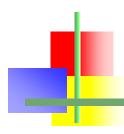

Học viện Công nghệ Bưu chính Viễn thông – PTIT Khoa Công nghệ Thông tin 1

Toán rời rạc 2

Discrete mathematics 2

Bài 4: Đồ thị Euler và đồ thị Hamilton Eulerian and Hamiltonian Graphs

TS. Nguyễn Tất Thắng

2/9/2022

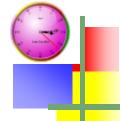
- □ Đồ thị Euler
- Đồ thị Hamilton

Leonhard EULER (1707–1783)

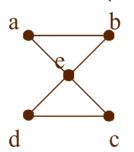
Eulerian graph

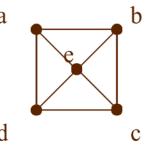

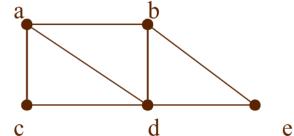
Khái niệm và ví dụ (1/2)

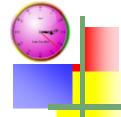
■ Định nghĩa:

- Chu trình đơn trong đồ thị G đi qua tất cả các cạnh của nó được gọi là chu trình Euler.
- Đường đi đơn trong đồ thị G đi qua tất cả các cạnh của nó được gọi là đường đi Euler.
- Đồ thị được gọi là đồ thị Euler nếu nó có chu trình Euler.
- Đồ thị được gọi là đồ thị nửa Euler nếu nó có đường đi Euler.
- □ Ví dụ 1 (đồ thị vô hướng):

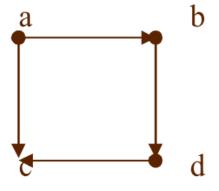

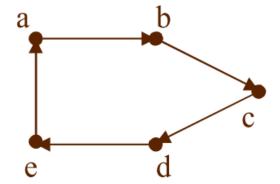

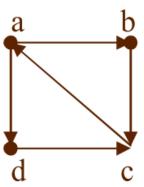

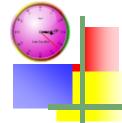
Khái niệm và ví dụ (2/2)

□ Ví dụ 2 (đồ thị có hướng):

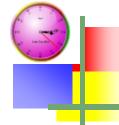

Đồ thị Euler: điều kiện cần & đủ

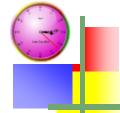
- Với đồ thị vô hướng:
 - \circ Đồ thị vô hướng liên thông $G = \langle V, E \rangle$ là đồ thị Euler khi và chỉ khi mọi đỉnh của G đều có bậc chẵn.
- Với đồ thị có hướng:
 - Đồ thị có hướng liên thông yếu G = < V, E > là đồ thị
 Euler khi và chỉ khi tất cả các đỉnh của nó đều có
 bán bậc ra bằng bán bậc vào
 (điều này làm cho đồ thị là liên thông mạnh).

PTIT Toán rời rạc 2 5 / NP

Đồ thị Euler: chứng minh

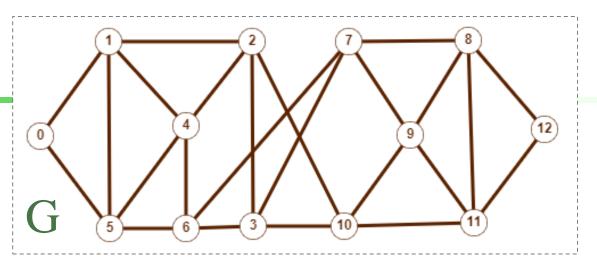
- Với đồ thị vô hướng
 - o Kiểm tra đồ thị có liên thông hay không?
 - ightharpoonup Kiểm tra DFS(u) = V hoặc BFS(u) = V?
 - o Kiểm tra bậc của tất cả cả đỉnh là chẵn hay không?
 - \blacktriangleright Với ma trận kề, tổng các phần tử hàng u (cột u): bậc của đỉnh u
- Với đồ thị có hướng
 - o Kiểm tra đồ thị có liên thông yếu hay không?
 - ightharpoonup Kiểm tra đồ thị vô hướng tương ứng là liên thông \Leftrightarrow Kiểm tra nếu tồn tại đỉnh $u \in V$ để DFS(u) = V hoặc BFS(u) = V?
 - Kiểm tra tất cả các đỉnh có thỏa mãn bán bậc ra bằng bán bậc vào hay không?
 - > Với ma trận kề, bán bậc ra của đỉnh u là deg+(u): số các số 1 hàng u; bán bậc vào của đỉnh u là deg-(u): số các số 1 cột u.

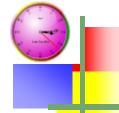
Bài tập 1

Cho đồ thị vô hướng *G* được biểu diễn dưới dạng ma trận kề như hình bên.

 Chứng minh G là đồ thị Euler.

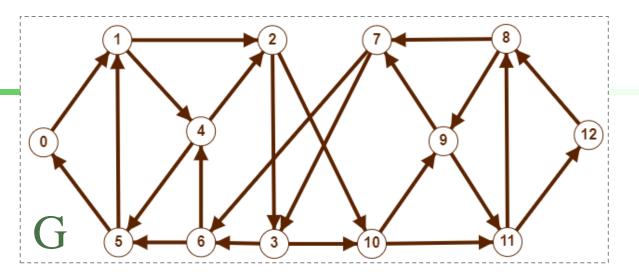
0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	
0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	
0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	
1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	
0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	
0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	
0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	

Bài tập 2

Cho đồ thị có hướng *G* được biểu diễn dưới dạng ma trận kề như hình bên.

Chứng
 minh G là
 đồ thị
 Euler.

0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

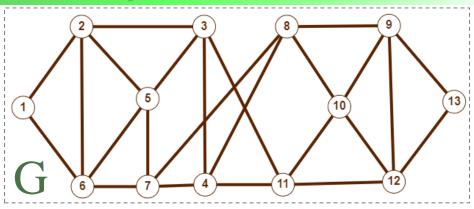
Thuật toán tìm chu trình Euler

```
Euler-Cycle(u){
     Bước 1: Khởi tạo
     stack = \emptyset;
                                                       //khởi tao stack là Ø
                                                       //khởi tạo mảng CE là Ø
     CE = \emptyset;
                                                       //đưa đỉnh u vào ngăn xếp
     push(stack, u);
     Bước 2: Lặp
     while(stack \neq \emptyset){
                                                       //lấy đỉnh ở đầu ngăn xếp
           s = get(stack);
           if(Ke(s) \neq \emptyset){
                t = < dinh dau tien trong Ke(s) >;
                                                       //đưa đỉnh t vào ngăn xếp
                push(stack, t);
                E = E \setminus \{(s, t)\};
                                                       //loại bỏ cạnh (s, t); Ke(s) = Ke(s) \setminus \{t\}
                                                                             Ke(t) = Ke(t) \setminus \{s\}
           else{
                                                       //loại bỏ s khỏi ngăn xếp
                s = pop(stack);
                                                       //đưa s sang CE
                s \Rightarrow CE;
     Bước 3: Trả lại kết quả
     <lât ngược lại các đỉnh trong CE ta được chu trình Euler>;
```


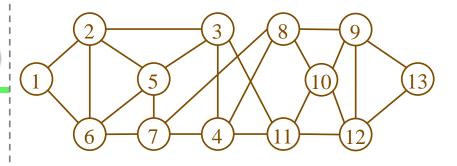
Kiểm nghiệm thuật toán (1/3)

□ Áp dụng thuật toán tìm chu trình Euler cho đồ thị vô hướng được biểu diễn bằng ma trận kề như hình bên.

0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0
0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0
0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0

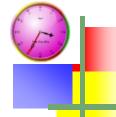

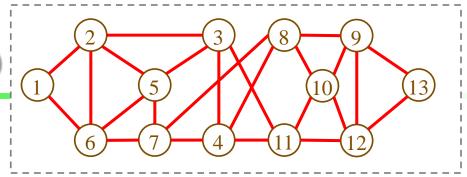
Gọi Euler-Cycle(1)

#	riang mai Stack	CE	#	rrang that Stack	CE
1	1	φ	16	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 7	1
2	1, 2	φ	17	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 7, 6	1
3	1, 2, 3	φ	18	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 7	1, 6
4	1, 2, 3, 4	φ	19	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8	1, 6, 7
5	1, 2, 3, 4, 7	φ	20	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9	1, 6, 7
6	1, 2, 3, 4, 7, 5	ф	21	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10	1, 6, 7
7	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2	φ	22	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10, 8	1, 6, 7
8	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6	φ	23	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10	1, 6, 7, 8
9	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 1	φ	24	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10, 11	1, 6, 7, 8
10	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6	1	25	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10, 11, 12	1, 6, 7, 8
11	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5	1	26	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 9	1, 6, 7, 8
12	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3	1	27	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 9, 13	1, 6, 7, 8
13	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11	1	28	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 9, 13, 12	1, 6, 7, 8
14	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4	1	29	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 9, 13, 12, 10	1, 6, 7, 8
15	1, 2, 3, 4, 7, 5, 2, 6, 5, 3, 11, 4, 8	1	30	φ 1, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 9, 12, 11, 10, 9, 8, 4, 11, 3, 5, 6, 2, 5,	7, 4, 3, 2, 1
Ch	u trình Fuler: 1->2->3->4->7-	-5-\2-\	-61	5.~3.~11.~4.~8.~9.~10.~11.~12.~9.~13.~12.~10.~8.	~7-\6-\1

Chu trình Euler: 1->2->3->4->7->5->2->6->5->3->11->4->8->9->10->11->12->9->13->12->10->8->7->6->1

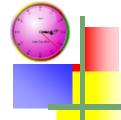

Kiểm nghiệm (3/3)

Goi Euler-Cycle(1)

```
Ma tran ke:
 0
              0
 1
           0
              1
                     0
                            0
                                      0
 0
    1
       0
              1
                 0
                            0
                                      0
           1
 0
    0
       1
              0
                 0
                    1
                        1
                            0
                                  1
                                      0
           0
 0
                            0
                                      0
 1
       0
                  0
                     1
                            0
                                      0
 0
       0
           1
                        1
                            0
                                      0
 0
                                      0
       0
           1
              0
                  0
                     1
                        0
                            1
                               1
                                         0
                        1
 0
       0
                 0
                            0
                                         1
 0
       0
                  0
                        1
                            1
                                  1
 0
                  0
                  0
Co chu trinh Euler:
                                         10 -->
 11 -->
                                         12 -->
 10 -->
          8 -->
                               6 -->
                                         1 -->
```


Đồ thị nửa Euler: điều kiện cần và đủ

- Với đồ thị vô hướng:
 - \circ Đồ thị vô hướng liên thông $G = \langle V, E \rangle$ là đồ thị nửa Euler khi và chỉ khi G không có \circ hoặc có \circ đỉnh bậc lẻ.
 - G có 2 đỉnh bậc lẻ: đường đi Euler xuất phát tại một đỉnh bậc lẻ và kết thúc tại đỉnh bậc lẻ còn lại.
 - o G không có đỉnh bậc lẻ: G chính là đồ thị Euler.
- Với đồ thị có hướng
 - \circ Đồ thị có hướng liên thông yếu $G = \langle V, E \rangle$ là đồ thị nửa Euler khi và chỉ khi:
 - > Tồn tại đúng hai đỉnh $u, v \in V$ sao cho:
 - deg+(u) deg-(u) = deg-(v) deg+(v) = 1
 - Các đỉnh $s \neq u$, $s \neq v$ còn lại có deg+(s) = deg-(s)
 - \blacktriangleright Đường đi Euler sẽ xuất phát tại đỉnh u và kết thúc tại đỉnh v.

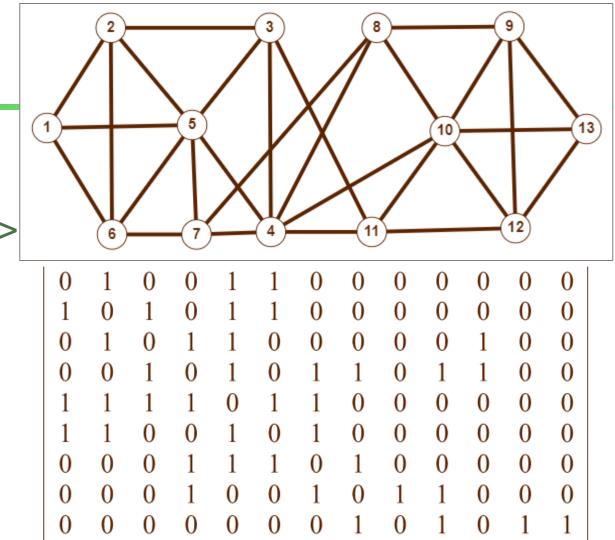
Đồ thị nửa Euler: chứng minh

- Với đồ thị vô hướng:
 - Chứng tỏ đồ thị đã cho liên thông
 - ightharpoonup Sử dụng hai thủ tục DFS(u) hoặc BFS(u)
 - Có 0 hoặc 2 đỉnh bậc lẻ
 - Sử dụng tính chất của các phương pháp biểu diễn đồ thị để tìm ra bậc của mỗi đỉnh
- Với đồ thị có hướng:
 - Chứng tỏ đồ thị đã cho liên thông yếu
 - ightharpoonup Sử dụng hai thủ tục DFS(u) hoặc BFS(u)
 - Có hai đỉnh u, v ∈ V thỏa mãn:
 - > deg+(u) deg-(u) = deg-(v) deg+(v) = 1
 - ightharpoonup Các đỉnh $s \neq u$, $s \neq v$ còn lại có deg+(s) = deg-(s)

Cho đồ thị vô hướng $G = \langle V, E \rangle$ được biểu diễn bằng ma trận kề như hình bên.

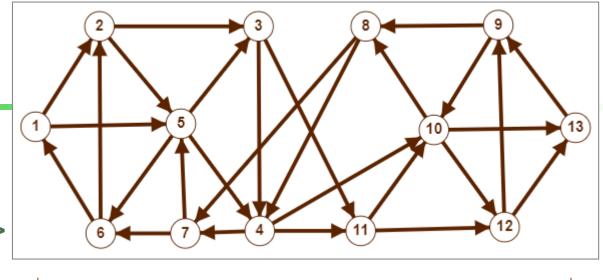
Chứng minh
 rằng G là đồ thị
 nửa Euler?

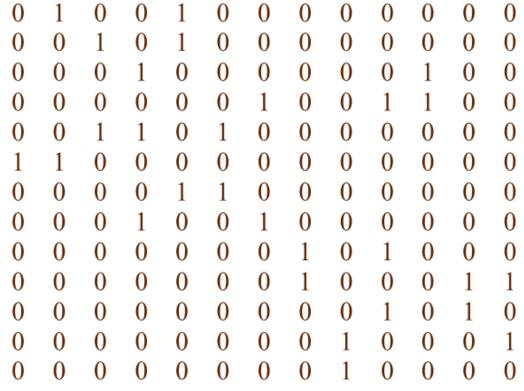

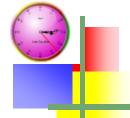

Cho đồ thị có hướng $G = \langle V, E \rangle$ được biểu diễn bằng ma trận kề như hình bên.

Chứng minh
 rằng G là đồ thị
 nửa Euler?

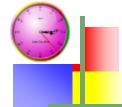

Thuật toán tìm đường đi Euler

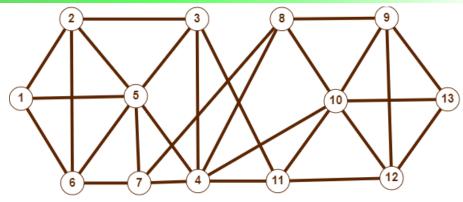
Thuật toán tìm đường đi Euler hoàn toàn tương tự thuật toán tìm chu trình Euler.

- □ Tìm chu trình Euler:
 - \circ Đầu vào thuật toán là đỉnh $u \in V$ bất kỳ.
- □ Tìm đường đi Euler:
 - Đồ thị vô hướng:
 - \triangleright Đầu vào thuật toán là đỉnh $u \in V$ có bậc lẻ đầu tiên (trường hợp có 0 bậc lẻ thì dùng đỉnh bất kỳ).
 - Đồ thị có hướng:
 - ➤ Đầu vào thuật toán là đỉnh $u \in V$ thỏa mãn: deg+(u) deg-(u) = 1.

Kiểm nghiệm thuật toán

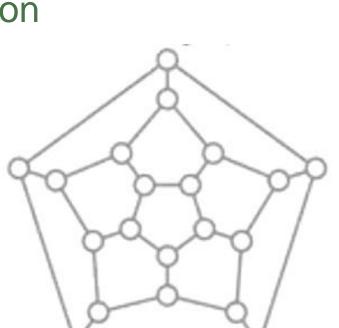
□ Áp dụng thuật toán tìm đường đi Euler cho đồ thi vô hướng, nửa Euler sau:

0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0
1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1
0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0

- □ Đồ thị Euler
- Đồ thị Hamilton

William Rowan HAMILTON (1805–1865)

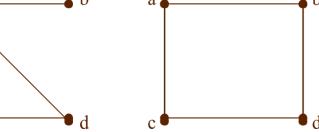
Hamiltonian graph

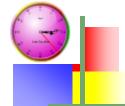

Khái niệm và ví dụ

■ Định nghĩa:

- Đường đi qua tất cả các đỉnh của đồ thị, mỗi đỉnh đúng một lần được gọi là đường đi Hamilton.
- Ohu trình bắt đầu tại một đỉnh v nào đó, qua tất cả các đỉnh còn lại mỗi đỉnh đúng một lần, sau đó quay trở lại v, được gọi là chu trình Hamilton.
- Đồ thị được gọi là đồ thị Hamilton nếu có chu trình Hamilton.
- Đồ thị được gọi là đồ thị nửa Hamilton nếu có đường đi
 Hamilton.
- □ Ví dụ:

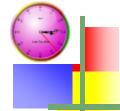

Tiêu chuẩn nhận biết đồ thị Hamilton?

- Cho đến nay, chưa tìm ra được một tiêu chuẩn để nhận biết một đồ thị có phải là đồ thị Hamilton hay không.
- Cho đến nay, cũng vẫn chưa có thuật toán hiệu quả để kiểm tra một đồ thị có phải là đồ thị Hamilton hay không.

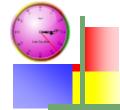
PTIT Toán rời rạc 2 21 / NP

Thuật toán tìm chu trình Hamilton (1/3)

Một thuật toán đệ quy liệt kê tất cả các chu trình Hamilton bắt đầu tại đỉnh thứ k:

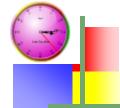
```
Hmt(int k){
                                        // Hmt ~ Hamilton
    for(y \in Ke(X[k-1])){
       if((k == n + 1) \&\& (y == v_0))
           GhiNhan(X[1], X[2], ..., X[n], v_0);
       else if(chuaxet[y] == true){
           X[k] = y;
           chuaxet[y] = false;
           Hmt(k + 1);
           chuaxet[y] = true;
```


Thuật toán tìm chu trình Hamilton (2/3)

Một thuật toán đệ quy liệt kê tất cả các chu trình Hamilton bắt đầu tại đỉnh thứ k:

```
Hmt(int k){
                                        // Hmt ~ Hamilton
   for(y \in Ke(X[k-1])){
       if((k == n + 1) \&\& (y == v_0))
           GhiNhan(X[1], X[2], ..., X[n], v_0);
       else if(chuaxet[y] == true){
           X[k] = y;
                                    Duyệt toàn bộ
           chuaxet[y] = false;
           Hmt(k + 1);
                                    dùng
           chuaxet[y] = true;
                                    quay lui có điều kiện
```


Thuật toán tìm chu trình Hamilton (3/3)

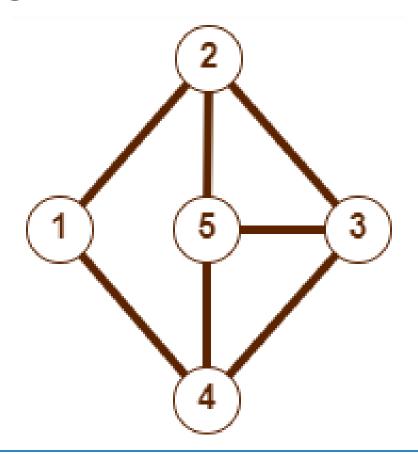
Việc liệt kê các chu trình Hamilton được thực hiện như sau:

```
Hamilton-Cycle(v_0){
    for(v \in V)
                           // Khởi tạo các đỉnh là chưa xét
       chuaxet[v] = true;
                           // v_0 là một đỉnh bất kỳ \in đồ thị
   X[1] = v_0;
    chuaxet[v_0] = false; // Đánh dấu v_0 đã xét
                           // Gọi thủ tục duyệt chu trình
    Hmt(2);
                           // Hamilton
```


Kiểm nghiệm thuật toán (1/4)

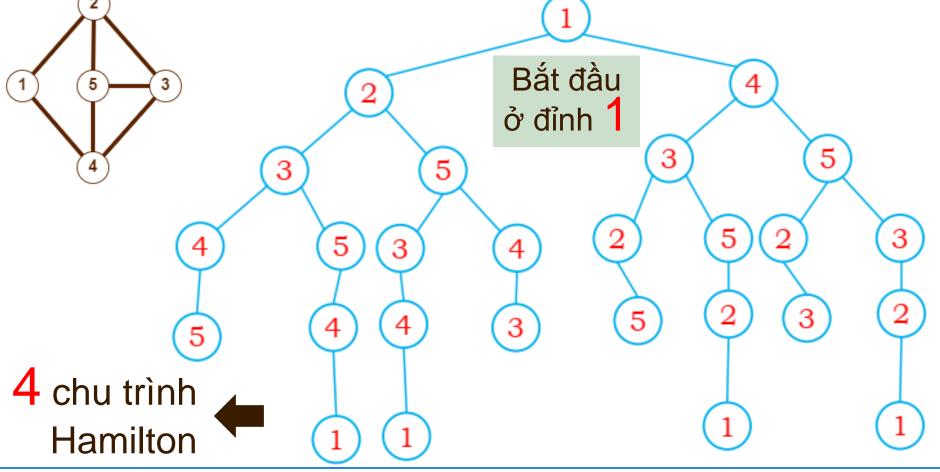
Áp dụng thuật toán, tìm chu trình Hamilton cho đồ thị vô hướng sau:

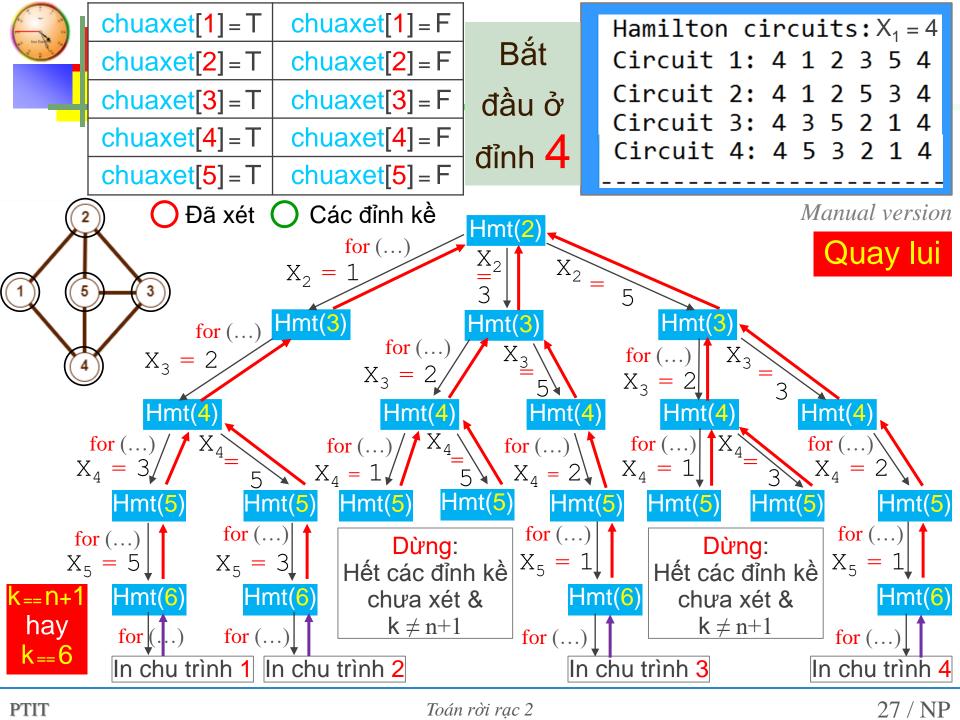

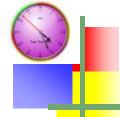

- Kiểm nghiệm thuật toán
- Cây tìm kiếm chu trình Hamilton:

- $1.1 \rightarrow 2 \rightarrow 3 \rightarrow 5 \rightarrow 4 \rightarrow 1$
- $2.1 \rightarrow 2 \rightarrow 5 \rightarrow 3 \rightarrow 4 \rightarrow 1$
- $3.1 \rightarrow 4 \rightarrow 3 \rightarrow 5 \rightarrow 2 \rightarrow 1$
- $4.1 \rightarrow 4 \rightarrow 5 \rightarrow 3 \rightarrow 2 \rightarrow 1$

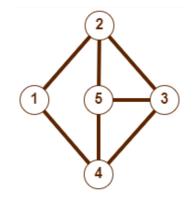

Kiếm nghiệm thuật toán (4/4)

So dinh do thi: 5 Ma tran ke: 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 1 1 0 1 0 1

Hamilton circuits:

Circuit 1: 4 --> 1 --> 2 --> 3 --> 5 --> Circuit 2: 4 --> 1 --> 2 --> 5 --> 3 --> Circuit 3: 4 --> 3 --> 5 --> 2 --> 1 --> Circuit 4: 4 --> 5 --> 3 --> 2 --> 1 -->

- 1. Khái niệm đường đi Euler, chu trình Euler, đồ thị nửa Euler, đồ thị Euler.
- 2. Điều kiện và cách chứng minh đồ thị là Euler, nửa Euler.
- 3. Khái niệm đường đi Hamilton, chu trình Hamilton, đồ thị nửa Hamilton, đồ thị Hamilton.
- 4. Nắm được các thuật toán và cách kiểm nghiệm thuật toán.
- 5. Viết chương trình cài đặt các thuật toán cho phép thực hiện trên máy tính.

- Cài đặt các thuật toán đã học dựa theo hướng dẫn trong giáo trình;
- □ Làm các bài tập trong slide bài giảng (download theo link đã được cung cấp);
- □ Làm các bài tập 1 8, Bài tập Chương 4 trong giáo trình.

Kết thúc Bài 4

□ Câu hỏi và thảo luận?

PTIT Toán rời rạc 2 31 / NP